

UvA-DARE (Digital Academic Repository)

Begin eens met de wet handhaven op dat 'vrije' internet

van Dijck, J.; Poell, T.

Publication date
2013

Published in
NRC Handelsblad

[Link to publication](#)

Citation for published version (APA):

van Dijck, J., & Poell, T. (2013). Begin eens met de wet handhaven op dat 'vrije' internet. *NRC Handelsblad*, O 18.

General rights

It is not permitted to download or to forward/distribute the text or part of it without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), other than for strictly personal, individual use, unless the work is under an open content license (like Creative Commons).

Disclaimer/Complaints regulations

If you believe that digital publication of certain material infringes any of your rights or (privacy) interests, please let the Library know, stating your reasons. In case of a legitimate complaint, the Library will make the material inaccessible and/or remove it from the website. Please Ask the Library: <https://uba.uva.nl/en/contact>, or a letter to: Library of the University of Amsterdam, Secretariat, Singel 425, 1012 WP Amsterdam, The Netherlands. You will be contacted as soon as possible.

Begin eens met de wet handhaven op dat 'vrije' internet

Online beseffen we onvoldoende dat een tweet geen sms is, constateren **José van Dijck** en **Thomas Poell**.

Na een kritische column in dagblad *Metro* over islamisering en vrijheid van meningsuiting in Turkije ontving de auteur, Ebru Umar, de afgelopen weken meer dan 2.000 tweets met beledigingen en bedreigingen.

Vrijwel tegelijkertijd werden in Groot-Brittannië feministen op Twitter met dood en verkrachting bedreigd, nadat zij hadden gepleit voor het afbeelden van een vrouw – schrijfster Jane Austen – op het bankbiljet van 10 pond.

Deze golf aan bedreigingen bracht Twitter en andere aanbieders van sociale media in verlegenheid. Lang presenteerden ze zich als neutraal platform, als doorgeefluik voor meningen, maar nu worden ze bekritiseerd vanwege hun passieve rol.

Wie zijn er eigenlijk verantwoordelijk? De eigenaars, de gebruikers of de overheid? Sociale media blijken geen schutzingen te zijn waarop je naar hartenlust leuzen kunt kalken.

Internet is geen vrijstaat, maar publieke ruimte

Evenmin blijkt het een verlengstuk van de informele sfeer. In kroeg of huiskamer kun je ook niet zeggen wat je wil, maar het bereik is daar te overzien.

Inmiddels moeten we inzien dat alles wat je tweet een formele status kan krijgen. Het potentiële bereik is enorm en de afzender is voor de autoriteiten traceerbaar. Probleem is dat veel gebruikers onvoldoende beseffen dat sociale media niet tot de particuliere maar tot de publieke ruimte behoren. En daar horen omgangsvormen bij. Ja, zelfs wetten en regels die gehandhaafd moeten worden door de politie.

Niet alleen voor gebruikers is de overgang van de informele naar de formele ruimte nog wat onwennig, ook platformeigenaren en ordehandhavers worstelen met hun verantwoordelijkheden en bevoegdheden. Lange tijd hebben diensten als Twitter en Facebook zich gepresenteerd als een nutsbedrijf, een soort waterleiding waardoor miljoenen berichten per dag stromen. Voor de inhoud voelden zij zich niet verantwoordelijk, ze faciliteerden slechts de communicatie. De vergelijking

met krant of tijdschrift ging volgens de internetbedrijven niet op.

Die houding is niet langer opportuun. Twitter is geen nutsbedrijf, maar een mediabedrijf. Weliswaar voert het geen redactie, maar via algoritmes en technische mechanismen (hashtags en retweets) organiseert het wel degelijk discussies.

Wie communicatie organiseert en daar geld aan verdient, draagt ook verantwoordelijkheid voor het verloop ervan. Onder druk van een petitie met meer dan 125.000 ondertekenaars heeft Twitter nu beloofd een rapporteerknop in te stellen. Maar is dat voldoende? In *The Guardian* stelde een politiemans vorige week voor pseudoniemen te verbieden en legitimatieplicht in te voeren.

Met huisregels alleen komen we er niet. Politie en justitie dienen op internet hun gezag te laten gelden. Men weet zich bijvoorbeeld nog steeds geen raad met een Facebook-oproep voor een Project-X-feestje of een bommelding van een gefrustreerde scholier. Zoals de discussie na Project X Haren duidelijk maakte, hebben politie en justitie nog weinig zicht op de sociale turbulente rondom dergelijke berichten. Laat staan dat ze weten hoe erop gereageerd moet worden.

Hoe moet er dan gereguleerd en gereageerd worden? Het verbieden van pseudoniemen is niet de oplossing. Juist anonimiteit gaf politieke activisten in Egypte, Iran en China vleugels en bescherming tegen repressie. Ook aan rapporteerknoppen, waarmee gebruikers berichten als onwettig kunnen aanmerken, zitten nadelen. Politieke minderheden komen erdoor in de verdrukking.

Voor we ons heil zoeken in dit soort kunstgrepen is het van belang eerst de wet te handhaven. Alles wat in de publieke communicatie strafbaar is, is dat ook op sociale platformen. Verzendders van dreigtweets moeten vervolgd en gestraft worden. Het grijze gebied, daar waar de communicatie bepaald wordt door normen en waarden, is een zaak voor de platformeigenaren en hun gebruikers. Zelfregulering dus.

De lawines aan dreigtweets van de afgelopen weken hadden voorkomen kunnen worden als internetbedrijven en overheden wat alerter geweest waren. Als zij eerder de handen ineen hadden geslagen was het nooit zo uit de hand gelopen.

Die samenwerking is cruciaal en bovenal nationaal. Een wereldwijde oplossing is er niet, want ieder land heeft eigen wetten. Laten we in ieder geval erkennen dat internet geen vrijstaat is, maar publieke ruimte.

José van Dijck en Thomas Poell zijn respectievelijk hoogleraar en universitair docent Media Studies aan de Universiteit van Amsterdam.

BRIEVEN

Illustratie Pavel Constantin

Makkelijker kunnen we het niet maken

De recente Bulgaarse belastingfraude, de faillissementsfraude van Joep van den Nieuwenhuyzen en de commotie over de rijksfinanciën herinneren aan een pijnlijke kwestie waarop de Nationale Ombudsman in 2007 al wees: „De Belastingdienst is door de ondergrens gezakt van wat aanvaardbaar is in de omgang met de burger.”

Als jonge belastingadviseur word ik dagelijks geconfronteerd met verbijsterende fraudezaken. Oudere collega's lachen goedmoedig om mijn ontsteltenis; zij weten al jaren dat de Belastingdienst platligt, er nauwelijks controle plaatsvindt (sinds 2008 laat de fiscus het bedrijfsleven zichzelf min of meer controleren), en dat het plegen van fraude in Nederland zo laagdrempelig is, dat een eenvoudige kansberekening uitwijst dat er systematisch flink aan fraude te verdienen valt. En dat gebeurt dus ook. De jaarlijkse belastingfraude wordt geschat tussen de 4,3 en 23 miljard, faillissementsfraude kost de Nederlandse staat per jaar 2 miljard (pakkans: 2 procent), en zorgfraude 2/3 miljard (pakkans: 2 procent).

Tot 2000 was de Belastingdienst hiërarchisch georganiseerd: afdelingen bestonden uit een ambtenarenteam geleid door een deskundige inspecteur, die overzicht en de verantwoordelijkheid had. Fiscale zaken werden op inhoud geselecteerd en door de desbetreffende afdeling behandeld. In 2002 verving Jenny Thunnissen in een grootschalige reorganisatie de inspecteur door zogenoemde 'collegiale managementteams'. Zodoende draagt geen ambtenaar nog verantwoordelijkheid voor zijn werkzaamheden, met bovengenoemde kwaliteitsdegradatie tot gevolg. Schandalen stapelen zich op.

Laten we maatregelen treffen om de kwaliteit van onze overheidsdiensten, en onze rechtstaat, te herstellen.

ROOS BRANDS
Stadskanaal

Koning hoeft geen Wilhelmina te zijn

Honderd dagen koning Willem-Alexander. NRC wijdde er 7 augustus een reportage aan. D66-leider Alexander Pechtold komt daarin tot de curieuze uitspraak: „Onze koning is een harde werker. Ik vind hem een verademing vergeleken met het Belgische staatshoofd.” Welk Belgisch staatshoofd bedoelt Pechtold? Koning Albert de Tweede, die zijn hele koningschap geploeterd heeft

Illustratie Daryl Cagle

om zijn land bij elkaar te houden en werkbare regeringen op de been te brengen? Of zijn opvolger koning Filip, die nog geen drie weken in dienst is? Waar haalt Pechtold zijn wijsheid vandaan?

Voor nog meer orakeltaal zorgt in dezelfde reportage de éminence grise Cees Fasseur. Hij komt tot de uitspraak „de koning heeft zich de eerste honderd dagen te bescheiden opgesteld. Hij blijft te veel op de achtergrond.” Heeft Fasseur de afgelopen honderd dagen andere kranten en andere televisie gezien dan ik? Onze nieuwe koning was bijna dagelijks op pad en waar te nemen. Of heeft Fasseur een hang naar de overgrootmoeder van de koning, Wilhelmina, die de neiging had zich staatkundig met van alles en nog wat te bemoeien? Willem-Alexander is geen Wilhelmina en kan dat beter ook maar niet worden. Als principieel republikein zeg ik: „U doet het goed, majesteit, ga zo door!”

BERT VAN NIEUWENHUIZEN
Schreef meerdere boeken over het Koninklijk Huis, Zeist

Invloed eenkindpolitiek sterk overschat

Oscar Garschagen presenteert in zijn artikel over de eenkindpolitiek in China (NRC, 6 augustus) de demografische ontwikkelingen sinds de invoering in 1979. Daarmee gaat hij voorbij aan het feit dat de demografische werkelijkheid in China al volop in verandering was vóór de eenkindpolitiek zijn intrede deed.

In de eerste jaren van de Volksrepubliek was de vruchtbaarheid (tfr) 6 kinderen per vrouw. Er werden toen zelfs naar Russisch voorbeeld geboortebevorderende maatregelen afgekondigd. Al snel realiseerde men zich welke gevolgen ongebreidelde bevolkingsgroei zou hebben. In de jaren zeventig predikte de overheid daarom de Wan-Xi-Shao-politiek die neerkwam op laat trouwen, grotere intervallen tussen de geboorten en eerder stoppen met de voortplanting. Het resultaat was achteraf gezien adembenemend. Op het moment dat de eenkindpolitiek werd afgekondigd, was de vruchtbaarheid al 2,9. Deze daling (3,1) is vele malen groter dan de daling sinds 1979 (1,2).

De deskundigen die beweren dat loslaten van de eenkindpolitiek niet zal leiden tot een bevolkingsexplosie hebben zo gezien natuurlijk gelijk. De maatschappelijke omstandigheden die hebben gezorgd voor een daling van de vruchtbaarheid zijn in 1979 niet plotseling ver-

Illustratie Luo Jie

anderd en zullen ook nu niet veranderen alleen doordat dat de dienstdoende regering een wet invoert of intrekt.

De gedachte dat voortplanting bij wet geregeld kan worden, heeft al in veel landen voor meer ellende gezorgd dan dat er resultaten mee geboekt zijn. De eenkindpolitiek is een treurig voorbeeld daarvan.

THEO ENGELEN
Radboud Universiteit Nijmegen

Keurmerk voor schuldhulpbureaus

Mensen die schulden maken, komen snel bij schuldhulpbureaus terecht. De bedoeling is dat het bureau op de centen let. Maar het gaat nog wel eens mis.

Het begint met slechte communicatie. Het bureau stuurt geen of gebrekkige financiële overzichten. Je weet niet wat er precies op je rekening staat. Belangrijke poststukken ontvang je sowieso niet meer. Alles komt bij het bureau binnen. Daar blijft het vervolgens lang liggen. Nieuwe schulden ontstaan omdat niet op tijd wordt gereageerd op aanmaningen. Gek genoeg lijken sommige bureaus dit helemaal niet erg te vinden. Dan rekent men gewoon een vergoeding voor 'schuldbemiddeling' die rechtstreeks van het inkomen wordt afgetrokken. Ook komt het voor dat het bureau op naam van de klant toelagen aanvraagt, terwijl diegene daar helemaal geen recht op heeft en die weer terugbetaald moeten worden.

Toezicht door rechtbanken is beperkt en altijd achteraf. Sommige rechtbanken zijn kritisch, terwijl anderen genoegen nemen met gebrekkige verslaglegging. Ik pleit voor een keurmerk schuldhulpverlening dat alleen wordt verstrekt aan die bureaus die voldoen aan kwaliteitseisen. Dat is in de eerste plaats in het belang van de doelgroep, maar uiteindelijk van de hele schuldhulpsector.

DIEDERIK BRIEDÉ
Advocaat in Almelo

Gun zzp'ers hun voordeeltje

Het kabinet is met vakantie, maar komt toch met bezuinigingsvoorstellen. De zelfstandige aftrek voor zzp'ers moet maar eens geschrapt worden.

Als zelfstandig beeldend kunstenaar zoek ik al jaren naar een bedrijf dat beeldend kunstenaars in loondienst neemt. Die zijn er, op een uitzondering na, niet. Je bent als kunstenaar dus verplicht zelfstandige en kan nimmer concurreren met werknemers in loondienst. Hierdoor ontstaan er forse risico's voor de zelfstandigen die loonwerkers niet kennen. Mogen wij dan een heel klein voordeeltje hebben?

RONALD MOTTA
Rotterdam

CORRECTIES EN AANVULLINGEN

Karen Black

In het artikel *Geloofwaardig van hoertje tot juwelendief* (9 augustus, pagina 19) staat dat Karen Black in *The Great Gatsby* (1974) de ambitieuze maîtresse van Robert Redford speelde. Dit is niet correct. Zij speelde Myrtle Wilson, de maîtresse van Tom Buchanan (Bruce Dern). Redford was in deze verfilming Jay Gatsby.

Door een technische fout op de redactie is een alinea dubbel afgedrukt. De correcte titel van de in deze alinea genoemde rampenfilm *Airport* is *Airport 1975*. De film is uitgebracht in 1974.